

Anders Lundblad, Habo vårdcentral

Artrosskola vid Habo vårdcentral. Verksamhetsuppföljning.

anders.lundblad@rjl.se, Habo vårdcentral, Jönköpings län,

Bakgrund: Artros eller ledsvikt (i folkmun kallat ledförslitning) är mycket vanligt förekommande. I kortheit består tillståndet i att ledbrusket, som belägger belastningsytorna kroppens alla leder, bryts ned. Vanligen leder detta till inflammation i vävnaderna omkring den drabbade leden vilket då medför varierande grad av värk.

Fysisk träning har en väldokumenterad positiv effekt på smärta vid artrossjukdom, men även på funktionsförbättring. Det är också vetenskapligt belagt att vårdkostnader kan minskas genom främst styrketräning.

Kontinuitet i träningen är avgörande för dessa effekter. Genom s k artrosskolor enligt BOA (Bättre Omhändertagande vid Artros) kan man hjälpa patienterna att komma igång med fysisk träning och dessa insatser bedöms vara kostnadseffektiva. Exempelvis har de visat sig minska köerna till höftledsoperationer.

Syfte: Denna rapport belyser artrosskolans effekt på antalet läkarbesök hos patienter med knä- och/eller höftledsartros vid Habo vårdcentral. Här används i dagsläget en lokal variant av artrosskola där strukturerad uppföljning saknas och registrering av patienterna i BOA-registret ännu inte sker.

Metod: Rapporten bygger endast på journalgranskningar.

62 patienter med diagnosen artros i höft- eller knäled genomgick vid olika datum mellan 2012 och 2015 artrosskola (grupp 1). Antalet läkarbesök, telefonkontakter och receptutfärdanden mättes ett år före och ett år efter nämnda datum. En referensgrupp (grupp 2) bestående av 62 patienter med samma diagnos som de i grupp 1, men som inte genomgått artrosskola, upprättades och deras vårdkontakter mättes på samma vis. Resultaten jämfördes sedan.

Resultat: I grupp 1 noteras en minskning av antalet artrosrelaterade läkarbesök hos 66 % av patienterna. Hos 26 % av patienterna i grupp 1 noteras ett oförändrat antal och hos 13 % har antalet ökat. I grupp 2 är motsvarande siffror 22, 60 respektive 18 %.

Slutsats: Man kan med ledning av denna rapport anta, att efter genomgången artrosskola i Habo vårdcentralens regi, minskar behovet av att söka läkare p g a artrosrelaterade besvär

Anna Larsson

Handläggning av barn med öroninflammation vid Vårdcentralen i Löddeköpinge - En retrospektiv granskning av journaldata

annabjorgell@hotmail.com, VC Löddeköpinge, Skåne

Det undersöktes huruvida läkarna på vårdcentralen Löddeköpinge följer de riktlinjer(diagnostik, behandlingsstrategi, antibiotikaval och uppföljning) som finns för hur barn mellan ett och tolv år med okomplicerad akut mediaotit skall handläggas. Dessutom undersöktes huruvida vårdcentralen höll "god kvalitet" enligt SFAM Qs/PV-kvalitets kvalitetsindikatorer.

Studien är en retrospektiv granskning av journaldata från maj 2014 tom maj 2015. Sammanlagt granskades 135 journaler manuellt (inkluderade patienter).

Resultatet visade att VC Löddeköpinge i stort sett hade skött sig mycket väl. Det förelåg mycket hög följsamhet till riktlinjerna för handläggning av akut mediaotit. Även SFAMQs kriterier för god kvalitet uppfylldes till allra största del. Eftersökt journalinformation fanns i hög grad tillgänglig vilket möjliggjorde retrospektiv validering. Förbättringspotential identifierades; för få patienter instruerades sannolikt att återkomma för efterkontroll. För att kvalitetssäkra vårt arbete framöver är det viktigt att fortsatt möjliggöra retrospektiv granskning genom journalföring av den information som då behövs (tex beskrivning av trumhinnans rörlighet, symtomduration och eventuell förekomst av perforation).

Annica Nielsen

Underlag till lokal beredskapsplan vid tuberkulosutbrott och ansamling av tuberkulossjuka i nordöstra Göteborg. Ett samarbete mellan Bergsjön Vårdcentral och Angereds Närsjukhus Lungmottagning 2

perssonannica@hotmail.com, Bergsjöns vårdcentral, Västra Götaland

Bakgrund: En tredjedel av jordens befolkning har latent TBC. Aktiv TBC har de senaste åren ökat i Sverige på grund av stora flyktingströmmar från länder där TBC är vanligt. Bergsjön vårdcentral ligger i nordöstra Göteborg och har en stor andel patienter från riskområdena för TBC. En lokal beredskapsplan saknas i området för ett TBC-utbrott.

Syfte: Syftet med projektet är att kartlägga befintliga resurser och få fram underlag till en lokal beredskapsplan för hantering av TBC-utbrott och ansamling av TBC-sjuka i nordöstra Göteborg.

Frågeställning: Vilka resurser, vilken kompetens och vilka hinder som finns i nuläget på vårdcentralen och Angereds närsjukhus lungmottagning 2 och vad som krävs för att hantera ett TBC-utbrott eller ansamling av TBC-sjuka.

Metod: En kvalitativ studie med en fokusgrupp där resultatet analyseras med systematisk textkondensering. Fokusgruppen bestod av 4 läkare och 3 sjuksköterskor från Bergsjön vårdcentral och Angereds närsjukhus lungmottagning 2. En fokusgrupp hölls i en dryg timme och allt spelades in och transkriberades i sin helhet. Författaren till projektet ledde gruppintervjun.

Resultat: Ett utbrott av TBC i området anses överhängande. Viktigt vid ett utbrott är att veta sin uppgift, snabbt kunna expandera verksamheten och ha en bra kommunikation med sjukhus och smittskyddet. Utbildningar om TBC för personal och samhälle ska anordnas. Stort förtroende för vårdpersonalen samt god tillgänglighet underlättar utredningar. Långa väntetider, bristande kontaktuppgifter till gömda och asylsökande, krångliga remissregler, svårvärderade provsvar samt olika reservnummer på samma patient försvårar utredningar.

Slutsats: Många områden både inom vården och inom samhället behöver förbättras redan i ett läge utan utbrott. Nära samarbete mellan TBC-mottagning och VC samt utbildningar är ett förslag till förbättring. Resultatet har gett en början till underlag för en beredskapsplan för TBC-utbrott men mycket arbete återstår.

Asthildur Erlingsdottir

Rökning under graviditet. Barnafödande och Hälsa. Studie i Primärvård på Island

asthildur.erlingsdottir@lul.se, Eriksbergs vårdcentral, Uppsala

Syfte. Att utforska prevalensen och möjliga prediktiva faktorer för rökning under graviditet på Island.

Metod. Tvärsnittsstudie utförd på tjugosex vårdcentraler på Island 2009-2010. Kvinnor som sökte mödrahälsovård (MHV) i vecka 11-16 av graviditet var inbjudna att delta i studien. Kvinnorna rekruterades konsekutivt, stratifierat efter boendeort. Totalt 1111 kvinnor deltog i denna första fas av en större kohort studie. Rökning före och under tidig graviditet självrapporterades genom ett hemskickat frågeformulär, som även inkluderade frågor runt social bakgrund, fysisk och psykisk hälsa samt medicinering.

Resultat. Prevalensen av rökning före graviditet var 20% (223/1111). Under tidig graviditet var det 5% (53/1111). Jämfört med kvinnor som slutade röka under tidig graviditet hade de som fortsatte röka i genomsnitt signifikant lägre utbildningsstatus, hade rökt fler cigaretter per dag före graviditeten och använde oftare nikotin hjälpmedel utöver att röka under graviditeten. Ökat antal cigaretter rökta före graviditet och lägre utbildningsstatus var starkaste de prediktiva faktorerna för fortsatt rökning under graviditet.

Slutsatser. Majoriteten av isländska kvinnor som röker slutar när de blir gravida. Prevalensen av rökning under graviditet är fortfarande runt 5%. Resultaten tyder på att de kvinnor som inte slutar röka under graviditeten är mer nikotinberoende än andra. Denna kunskap kan hjälpa allmänläkare och barnmorskor på MHV att möta dessa kvinnor med mer förståelse och empati, som i teorin skulle kunna hjälpa dem sluta röka.

Barbora Kuchynková

Är vitamin D ett alternativ vid behandling av kronisk urtikaria?

barbora.kuchynkova@vgregion.se, Närhälsan Kungshöjd, Göteborg

I primärvården träffar man ofta på patienter i olika åldrar som besväras av olika utslag. Ett av de vanligaste utslagen är nässelutslag. Oftast kommer man inte på orsaken till nässelutslag, s.k. urtikaria, som brukar vara ett besvärande tillstånd. På senaste tiden talas det en del om vitamin D, även i detta sammanhang. Metoden som används var en sökning i Pubmed utförd med MeSH termerna ("urticaria"[MeSH Terms] OR "urticaria"[All Fields]) AND ("vitamin d"[MeSH Terms] OR "vitamin d"[All Fields]). Resultaten av sökningen visar betydelsen av vitamin D för regulation av immun system och icke minst i huden. Patienterna med kronisk urtikaria (KU) bör genomgå en basal utredning med tidig provtagning i form av serum koncentration av vitamin D eftersom man har sett högre förekomst av D vitaminbrist hos patienter med KU. Därför kan vitamin D vara en av de basala behandlings möjligheter hos patienter med KU eftersom man har sett positiva effekt på både nässelutslagen och även på patienternas livskvalitet.

Carl Åkerman

Akut faryngotonsillit. En jämförande journalstudie på Boo Vårdcentral januari - mars 2012 och januari - mars 2015 avseende följsamhet till ändrade behandlingsrekommendationer från Läkemedelsverket December 2012.

carlmagnus.akerman@gmail.com, Boo vårdcentral, Nacka

Bakgrund: Faryngotonsillit är en vanligt förekommande infektion i befolkningen och sköts till största grad i primärvården. Med hjälp av "Centorkriterierna" har läkaren en algoritm som stöd för diagnostik och eventuell behandling. Läkemedelsverket ändrade December 2012 riktlinjerna för hur faryngotonsillit diagnosticerats och behandlas i öppenvården hos normalt friska patienter. Kraven för att få kontrollera snabbtest för streptokocker och behandla med antibiotika skärptes. Detta är viktigt för att motverka antibiotika resistens hos samhället och individen med samtidig hänsyn tagen till risken för eventuella komplikationer av faryngotonsillit.

Syfte: Att undersöka hur väl läkare på Boo Vårdcentral följer läkemedelsverkets rekommendationer före (20120101 - 20120314) och efter (20150101 - 20150314) de ändrade riktlinjerna från läkemedelsverket December 2012.

Metod: Studien är en kvantitativ, retrospektiv journalstudie utförd på Boo Vårdcentral i sydöstra Stockholm. Drygt 260 patienter med diagnosen faryngotonsillit kommer granskades i journalsystemet Take Care med hjälp av rapportverktyget M4 (före detta Rave). Drygt 130 st patienter 20120101 - 20120314 och drygt 130 st patienter 20150101 - 20150314. Exklusionskriterier: Patienter yngre än 7 år. Patienter inte listade på Boo VC. I arbetet med journalerna användes inga persondata och arbetet syftade ej till någon personbunden uppföljning. Därför bedömdes det ej nödvändigt för studien att genomgå etisk prövning.

Resultat: Sammantaget är trenden för Boo VC 2015 jämfört med 2012 minskad antibiotikaförskrivning samt positiv trend gällande mönster för antibiotikaförskrivning i form av ökad andel med positivt snabbtest för streptokocker innan antibiotika förskrivning (66,67% 2012 och 79,41% 2015) samt minskad andel med negativt snabbtest och antibiotika förskrivning (8,97% 2012 och 2,94% 2015). Positiv trend gällande antibiotikaval med 94% PcV 2015 (88% 2012). Ca 60 % av alla tagna snabbtest var positiva både 2012 och 2015. Vid 0-1 Centorkriterier uppfyllda togs nästan identiskt antal snabbtest 2015 (69%) jämfört 2012 (66%). Vid 2 Centorkriterier uppfyllda var det liknande antal snabbtest tagna med 83% 2012 och 88,5% 2015. Antibiotika givet utan snabbtest på 3-4 Centorkriterier var identiskt 2012 med 2015 (31%). Antal läkare som ej journalfört fullständigt enligt Centorkriterierna var ca 50% 2012 och ca 55% 2015.

Slutsats: Svensk förening för allmänmedicins (SFAM) kvalitetsindikatorer för faryngotonsilliter [15] klarar Boo VC i princip av 2015 vilket Boo VC ej gjorde 2012. Sammantaget är trenden för Boo VC minskad antibiotikaförskrivning 2015 jämfört med 2012. Det finns förbättringspotential gällande hur antibiotika förskrivas på Boo VC, framför allt då knappt 18% av all antibiotika fortfarande 2015 förskrivas utan positivt snabbtest för streptokocker. Mycket god fördelning av förskriven antibiotika 2015 med 94% PcV. För

många snabbtest för streptokocker tagna på 0-2 Centorkriterier 2015. Stor förbättringspotential för Boo VC gällande journalföring enligt Centorkriterierna 2015. Stora osäkerhetsfaktorer i en studie av denna typ då resultaten blir kraftigt påverkade av hur läkarna journalför och diagnosticerar sina patientbesök.

Charlotte Montalvo

Screening med AUDIT-C inför årskontroll av hypertonipatienter - Nyttan av att lämna ut AUDIT-C inför årskontroll på vårdcentral

charlotte@montalvo.se, Närhälsan Partille Vårdcentral, Västra Götaland

Bakgrund Alkohol påverkar såväl fysisk som psykisk hälsa och även måttlig alkoholkonsumtion under lång tid kan ge upphov till bland annat högt blodtryck och kroniska leverskador. Enligt Socialstyrelsens nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevård från 2015 har frågeformuläret Alcohol Use Disorder Identification Test (AUDIT) rekommendationsgrad 1, dvs. högsta rekommendation, för att identifiera alkoholproblem. Utifrån hur patienten svarar på AUDIT kan personer med riskfylld eller skadlig alkoholkonsumtion identifieras.

Under en fyramånaders period 2014 fick patienter som skulle på årskontroll hos läkare på Närhälsan Partille vårdcentral träffa en undersköterska inför läkarbesöket. De fick i samband med detta fylla i ett kortare formulär för alkoholscreening, AUDIT-C, som kan ligga till grund för ytterligare genomgång av alkoholanamnesen i de fall där det finns skäl för det under läkarbesöket.

Syfte Denna studies syfte var att se om alkohol diskuterades i högre omfattning då läkaren inför besöket hade tillgång till informationen från AUDIT-C och om screening med AUDIT-C inför läkarbesöket är ett effektivt och värdefullt sätt att förbättra konsultationen om alkoholkonsumtion.

Metod Denna studie undersökte om och hur läkare vid vårdcentralen journalförde alkoholkonsumtion vid hypertoniårskontroller under två olika perioder, dels under en period då de hade tillgång till patienternas ifyllda AUDIT-C och dels en tidigare period då tillgång till AUDIT-C inför besöket inte fanns. Studien har gjort i form av en kvantitativ innehållsanalys av journaler för två oberoende grupper av listade patienter på Närhälsan Partille Vårdcentral under två perioder 2013 och 2014.

Resultat Studien visade att under den period då AUDIT-C fanns ifyllt inför läkarbesöket gjordes journalanteckning om alkohol vid 10 av 89 årskontroller jämfört med vid 5 av 91 genomförda årskontroller under perioden innan. Inte för någon av de patienter som enligt AUDIT-C skulle kunna ha ett riskbruk fanns det journalanteckningar som beskrev att läkaren diskuterat alkohol under besöket.

Slutsats Denna undersökning har inte kunnat visa att tillgång till AUDIT-C inför läkarbesöket innebar att läkare diskuterade och journalförde alkoholkonsumtion hos patienter som kunde ha ett riskbeteende i högre utsträckning än om tillgång till AUDIT-C inte fanns vid läkarbesöket.

Cornelia Brusmark

Uppfattning bland ST-läkare i allmänmedicin i JLL om egna arbetsförhållanden och önskvärda förändringar – fokus på konstruktiva förbättringsförslag som underlättar rekrytering och motverkar läkarflykt. En kvalitativ intervjustudie

cornelia.brusmark@regionjh.se, Frösö hälsocentral, Jämtland

Bakgrund. Det finns omfattande evidens för att en välfungerande primärvård är en förutsättning för ett högkvalitativt och kostnadseffektivt sjukvårdssystem där patienten är i fokus. Läkare, såväl specialister i allmänmedicin som läkare under utbildning, innehar en central roll i primärvårdsorganisationen. Under senare år har bemanningssituationen beträffande läkare i primärvård, såväl lokalt som nationellt, försämrats; Socialstyrelsen presenterade nyligen en dyster prognos för kommande år. I genomförda enkätstudier ser man en negativ förändring av arbetsmiljön för primärvårdens läkare med bland annat minskad tid för fortbildning, ökning av icke-patientrelaterade arbetsuppgifter och minskad möjlighet till inflytande över verksamhet och eget arbete. Sammantaget en primärvård där viktiga faktorer för såväl läkarnas arbetsförhållanden som för patientsäkerhet och vårdkvalitet har försämrats betydande. Utifrån detta ter det sig motiverat att undersöka aktuella arbetsförhållanden för ST-läkare i allmänmedicin i JLL och i vidareförloppet kunna identifiera möjliga förbättringsområden.

Syfte. Att undersöka uppfattningen hos ett urval av ST-läkare i Jämtlands Läns Landsting beträffande nuvarande arbetsförhållanden och konstruktiva förbättringsförslag rörande de samma.

Material och metod. Åtta semistrukturerade intervjuer med i JLL anställda ST-läkare i allmänmedicin genomfördes. Intervjumaterial analyserades med kvalitativ innehållsanalys och redovisas grafisk samt i beskrivande text.

Resultat. ST-läkarnas uppfattning om arbetsförhållanden och möjliga förbättringar kunde ordnas i tre teman med kategorier respektive underkategorier: faktorer som påverkar ST-läkarens arbetsförhållanden, förbättringsområden samt faktorer som påverkar rekrytering. Relativt stora variationer fanns beroende på tjänstgöringsort i länet. Gemensamt var en oro för försämrad vårdkvalitet nu, och på sikt, på grund av otillräcklig bemanning, otillfredsställande grad av kontinuitet i vården, bristande internutbildning, en oroande tendens till nedprioritering av för ST-läkaren centrala delar så som handledning och fortbildning samt en upplevelse av otillräckligt inflytande över verksamheten. Det framkom även bristande lojalitet gentemot ledning och organisation i stort. Även positiva faktorer kunde identifieras, däribland ett välstrukturerat och omfattande lokalt utbildningsprogram för ST-läkare samt en stark patientlojalitet bland ST-läkarna.

Diskussion. Föreliggande studie ger en nulägesanalys av arbetsmiljöförhållanden för JLL:s ST-läkare i allmänmedicin. Med utgångspunkt i redovisat material presenteras tänkbara förbättringsområden med förhoppning att materialet skall kunna användas vid diskussion kring nuvarande situation och möjliga åtgärder för att nå målsättningen om en välfungerande primärvård i JLL.

Daniel Svedin

Hur är antibiotika-följsamheten för vuxna patienter inom primärvården?

daniel.svedin@ltdalarna.se, Grycksbo vårdcentral, Dalarna.

Ett kvantitativt forskningsarbete/litteraturstudie med syfte att undersöka primärvårdspatienters antibiotikacompliance vid tre vanliga diagnoser; cystit, pneumoni och tonsillit. Initialt en enkätstudie som senare konverterades till en litteraturstudie med en intressant etisk diskussion. 10 relevanta vetenskapliga artiklar har granskats. Studien konkluderar att vi vet ganska lite om faktorer som påverkar antibiotikacompliance och studieunderlaget ger en mångfacetterad bild av flera betydelsefulla faktorer. Den frikostiga förskrivningen av antibiotika i södra Europa återspeglas i sämre compliance och det är troligt att om indikationen inte tydligt framgår i läkare-patientmötet, så påverkas compliance negativt.

Daniel Öhman

Medsittning mellan specialister i allmänmedicin. Erfarenheter av en strukturerad modell för kompetensutveckling på Stureby vårdcentral.

daniel.ohman@ptj.se, Stureby vårdcentral, Enskede

Bakgrund. Läkare i Sverige ägnar allt mindre tid åt fortbildning. Samtidigt pågår långtgående diskussioner inom EU kring hur gemensamma regler kan införas som säkerställer läkares kompetens och fortbildning. Det är visat att utbildningsmoment som innehåller ett stort mått av interaktivitet har större chans än andra utbildningar att medföra bestående förändringar i arbetssätt.

Syfte och frågeställning. Syftet med denna undersökning har varit att undersöka vilka fördelar och nackdelar som specialister på Stureby vårdcentral ser med medsittningar som fortbildningsmoment. Mer specifikt har studien undersökt tankar, reaktioner och känslor av mervärde eller motstånd hos specialistläkare på Stureby vårdcentral vid medverkan i medsittningar.

Material och metod. Studien är upplagd som en kvalitativ intervjustudie. Fyra specialistläkare på Stureby vårdcentral har gjort parvisa medsittningar och sedan intervjuats individuellt i semistrukturerade intervjuer. Intervjumaterialet har därefter analyserats utifrån kvalitativ innehållsanalys.

Resultat. De reaktioner och känslor som väckts hos specialistläkare på Stureby vårdcentral efter att ha deltagit i medsittningar kan grupperas i fyra huvudkategorier med vardera tre underkategorier.

Läkarrollen: denna kategori innefattar underkategorierna *granskning* som samlar uttryck för att studiedeltagarna känt sig iakttaga och ibland ifrågasatta, *stöd* där deltagarna känt bekräftelse genom att kollegor gör likadant eller möter samma svårigheter, *insikter* där mer eller mindre omedvetna perspektiv synliggjorts.

Konsekvenser för läkarmottagningen: inkluderar de konsekvenser som upplevts eller befarats i form av *tidsbelastning*, *öppnare samarbetsklimat* och *farhågor om ökade konflikter*.

Konsekvenser för patienterna: samlar underkategorierna *ökad kompetens, ökad trygghet och försämrad kontakt*.

Kompetensutveckling: denna kategori beskriver hur medsittningar kan vara utvecklande för deltagarnas *medicinska kunskaper* och *konsultationsteknik*. Underkategorin *personlig utveckling* samlar mer generella positiva omdömen kring medsittning som väg till personlig utveckling.

Slutsats. Det finns en positiv grundinställning till att införa en modell för fortbildning som baseras på medsittning mellan kollegor. Läkarna på Stureby Vårdcentral såg i första hand potential till utveckling och inläring genom medsittningar. De problem som kunde förutses tonades ner och bedömdes vara hanterbara och små i förhållande till potentiella vinster.

Ellinor Schüllerqvist

Fem-års uppföljning av patienter remitterade för FaR 2009-2010 på Hälsocentralen Stora Trädgårdsgatan, Västervik

ellinorni@ltkalmar.se, HC Trädgårdsgatan Västervik, Kalmar län

Bakgrund: Att förebygga sjukdom orsakade av felaktiga levnadsvanor är av stor vikt. Många interventionsprogram fokuserar på att förändra dessa levnadsvanor. Livsstilsförändringar kan vara svåra att bibehålla över tid.

I Sverige finns möjlighet att förskriva FaR, Fysisk aktivitet på recept. Det finns få uppföljande studier kring Fysisk aktivitet på recept, FaR. Många studier finns på andra, liknande livsstilsprogram i andra länder, men dessa skiljer sig ofta ifrån upplägget i FaR. Ofta är uppföljningstiden därtill kort.

Syfte: 5-års uppföljning av patienter remitterade för Fysisk aktivitet på recept, FaR på hälsocentralen Stora Trädgårdsgatan, Västervik.

Metod: Kvantitativ uppföljande studie på den patienter som remitterades för FaR 2009-2010. Variabler som mättes var vikt, BMI, midjemått samt systoliskt och diastoliskt blodtryck. Studien är liten och utan matchade kontroller och får ses som en pilot-studie.

Resultat: Studien visar att män som deltagit aktivt med FaR under ett års tid efter fem års uppföljning har en signifikant viktnedgång, ett signifikant mindre midjemått samt ett signifikant lägre diastoliskt blodtryck jämfört med vad de hade då de fick recept på Fysisk Aktivitet. För kvinnor fanns det ingen signifikant skillnad avseende någon studerad variabel efter 5 år.

Slutsats: Fysisk aktivitet på recept ger en signifikant förbättring av flera studerade variabler för männen men ingen skillnad avseende någon variabel för kvinnorna. Vid utfärdande av FaR är det önskvärt med en förbättrad selektion för att remittera de patienter som är motiverade till livsstilsförändring.

Erik Erickson Björstedt

Följsamhet till riktlinjer avseende antikoagulationsbehandling vid förmaksflimmer. En verksamhetsuppföljning på Vårdcentralen Nyhem

erik.erickson-bjorstedt@regionhalland.se, Vårdcentralen Nyhem, Halmstad

Förmaksflimmer (FF) är associerat med ökad risk för venös tromboembolism (TE). Risken för TE beräknas utifrån en rad riskfaktorer sammanfattade i CHA2DS2VASc score. För att bestämma behovet av oral antikoagulationsbehandling (OAK), som minskar risken för TE, bör CHA2DS2VASc-score användas. Riktlinjerna för OAK vid FF har reviderats under senare år och nya läkemedel för OAK har tillkommit. Tidigare studier har visat på underförskrivning av OAK och Socialstyrelsen har i sina riktlinjer för hjärtsjukvård satt upp ett målvärde på att >80 % av alla patienter med FF och en CHA2DS2VASc score ≥ 2 poäng bör erbjudas OAK.

Syftet med denna retrospektiva journalstudie är att kartlägga hur väl dagens riktlinjer avseende OAK vid FF följs på Vårdcentralen Nyhem.

I studien inkluderades 141 individer med FF, vars prevalens beräknas till 1,4 %. Av dessa är 53,9 % män. Kvinnorna är äldre än männen, medelålder 81,5 respektive 75,9 år ($p=0,001$). Det föreligger mellan könen ingen signifikant skillnad i förekomst av de sjukdomsrelaterade riskfaktorerna.

Sammanlagt får 89,1 % av de med CHA2DS2VASc score ≥ 2 poäng OAK, vilket är över Socialstyrelsens målvärde. Det finns ingen signifikant skillnad avseende OAK mellan könen, dock får fler av de <75 år än de ≥ 75 år OAK ($p=0,039$). Bland de ≥ 75 år och CHA2DS2VASc score ≥ 2 poäng erhåller dock 86 % OAK, vilket också det är över Socialstyrelsens målvärde.

Resultatet av denna studie kan ligga till grund för en kollegial diskussion på VC och öka kunskapen om dagens riktlinjer avseende OAK vid FF och på så sätt optimera vården för våra patienter.

Faryal Babar

Behandling av förmaksflimmer med antikoagulantia hos äldre patienter (≥ 85 år) listade på vårdcentralen Fosietorp, Malmö.

faryal.babar@skane.se, Vårdcentralen Fosietorp, Skåne

Förmaksflimmer är en vanlig hjärtrytmrubbning. Prevalensen ökar med stigande ålder och är cirka 13 procent vid 80-89 års ålder. Förmaksflimmer innebär ökad risk för stroke och denna risken skattas utifrån en riskbedömningsskala CHA2DS2VASc. Vid >1 poäng på CHA2DS2VASc rekommenderar socialstyrelse antikoagulantabehandling, Warfarin eller non-vitamin K antagonist. Enligt socialstyrelsens öppna jämförelser behandlas cirka 68,9% av patienter i Skåne som har förmaksflimmer med antikoagulantia. Enligt nationella riktlinjer är det en målsättning att cirka 80% av alla patienter med förmaksflimmer behandlas med antikoagulantia.

Studier har visat sig att äldre patienter (>80 år) inte behandlas med adekvat antikoagulantia i samma utsträckning som yngre patienter. Det har också visat sig att patienter med psykisk ohälsa och förmaksflimmer underbehandlas beträffande antikoagulantia. Underbehandling av förmaksflimmer avseende antikoagulantia förekommer också hos patienter med demens enligt studier.

Studien är en retrospektiv journalgenomgång med kartläggning av patienter med förmaksflimmer listade på vårdcentralen Fosietorp i Malmö mellan 2015-2016. Studien visade att 99 av 125 (79,2%) av patienter ≥ 85 år med förmaksflimmer listade på vårdcentralen Fosietorp behandlas med antikoagulantia. Vidare granskades patienter med förmaksflimmer som också hade depression eller demens. 32 av 35 patienter (91%) med depression och förmaksflimmer behandlas med antikoagulantia. Underbehandling med antikoagulationsbehandling förekommer inte hos äldre patienter och patienter med depressioner.

Patienter med demens har något lägre behandlingsfrekvens gällande antikoagulationsbehandling. 19 av 27 patienter (70,3%) behandlas med antikoagulantia vilket kan bero på hög ålder och komorbiditet samt kort förväntad överlevnad.

Gösta Göthlund

Handläggning av polymyalgia rheumatica på Vårdcentralerna Norrmalm och Tidaholm 2005-2011

gosta.gothlund@vgregion.se, Närhälsan Tidaholm, Västra Götaland

Bakgrund. Polymyalgia rheumatica (PMR) den vanligaste inflammationssjukdomen hos äldre och handläggs vanligen helt inom primärvården. Studier inom primärvård visar på en stor variation i handläggningen och riktlinjerna för diagnostik är föga kända. Den etablerade behandlingen med kortikosteroider tenderar inom primärvården att bli långvarig med höga totaldoser som följd. Detta leder till att biverkningar såsom osteoporos blir vanliga. En stor utmaning i behandlingen av PMR är att monitorera, upptäcka och därmed förebygga de potentiella risker som sjukdomen och behandlingen medför.

Syfte. Syftet med studien är att granska handläggning av PMR på Närhälsans vårdcentraler i Tidaholm och Norrmalm under åren 2005-2011 och jämföra resultaten med data från dels internationella och dels svenska studier.

Metod. Studien är en retrospektiv journalstudie. Studiepopulationen utgörs av samtliga patienter som registrerats med diagnosen PMR (M35.3) på Närhälsans vårdcentraler i Tidaholm och Norrmalm under tidsperioden 2005-07-01 till 2011-12-31.

Resultat. Totalt 179 patienter med PMR ingick i studien. De dokumenterade diagnostiska underlagen i journalen visade på låg uppfyllandegrad mot jämförda diagnostiska kriteriesamlingar. 58 % av patienterna fick initial kortikosteroiddos ≤ 20 mg, Genomsnittlig behandlingstid var 58 månader hos de patienter (88 %) som hade avslutat behandlingen under studietiden. Endast 27 % av patienterna hade adekvat osteoporosprofylax. Hög frekvens av biverkningar noterades med 36 % frakturer under behandlingen. I genomsnitt besökte patienterna läkare 14 gånger och sjuksköterska 10 gånger under behandlingstiden.

Slutsats. Studien visar på förbättringspotential i handläggningen av PMR då det gäller bl.a. diagnostik, behandlingen med kortikosteroider, osteoporosprofylax samt handläggningen av den höga kardiovaskulära risken. Det finns därför ett stort behov inom primärvården av tydliga riktlinjer för diagnostik och handläggning, speciellt då prevalensen av PMR kommer att öka till följd av den åldrande befolkningen.

Hanna Gunnarsson

Emergency Presentation of Colon Cancer

(Doktorsavhandling, Karolinska Institutet, 2014, ISBN 978-91-7549-421-0)

hanna.gunnarsson@ki.se, Essinge Vårdcentral, Stockholm

Colon cancer is the second most common form of non-skin cancer in Sweden, both for men and women. Up to one fourth of all colon cancer cases are reported to present as emergencies, which is associated with a higher postoperative mortality and a lower 5 year survival, and affects the total survival in the colon cancer group. The overall aim of this thesis was to explore factors associated with emergency presentation of colon cancer.

Two population-based record studies including 604 patients from the GDH in Eskilstuna, 1996-2005 (I) and 853 patients from four different counties in the Uppsala-Örebro region, 2006-2008 (II), were performed. It was found that the rate of emergency cases was 17%, that these patients had more late-stage cancers (I), and that emergency presentation was most frequent during summer (36%), (the corresponding number for elective cases was 16%, 7.8; $p < 0.049$) (I). The symptom profile differed according to mode of presentation, and 54% in the subacute (reported as emergencies, but operated after >3 days from admittance) group had reported ≥ 2 symptoms associated to colon cancer in the last 12 months prior to surgery, while 44% had already undergone a recent examination of the large bowel. Postoperative and 90-day mortality were lower in the acute group (8% and 15%) but more pronounced in the subacute group (15% and 28%). Five-year survival was 40% in the acute group, and the corresponding number in the subacute group was 28% (II).

The association between socioeconomic factors (SES) and mode of presentation was investigated in a register study that included all patients with colon cancer in the Stockholm and Uppsala-Örebro regions 1997-2006 ($n=12\ 293$). Emergency presentation of colon cancer was most common in patients above the age of 80 (27.8%), stage IV (34.6%), and among patients in the lowest income bracket (Q1) (27.7%). In a multiple regression model OR for emergency presentation was 1.24 (95% CI 1.04-1.49) for unmarried patients and 1.22 (95% CI 1.03-1.45) for low income patients (III).

Within the context of this thesis a pilot study concerning gene expression was also performed, in which differences were found between emergency and elective colon cancer.

Henrik Berlin

Från insikt till förändring. Positiva faktorer för återhämtning vid utmattningssyndrom. En intervjustudie

Henrik_rebecka@hotmail.com, Vårdcentralen Lundsbergsgatan, Malmö

Bakgrund: Prevalensen för utmattningssyndrom tycks öka [1, 2, 3]. Då vetenskaplig evidens för enskilda rehabiliteringsstrategier vid utmattningssyndrom saknas [8], så anger Rehabiliteringsrådet i sitt slutbetänkande att samtliga strategier bör rekommenderas till samtliga patienter med denna typ av besvär [8]. En ökad förståelse av utmattningssyndrom skulle i förlängningen kunna leda till förändringar av handläggningen av dessa patienter.

Material/Metod: Semistrukturerade intervjuer har genomförts med totalt 5 patienter. Urvalet av deltagare gjordes med avsikt att få en variation i ålder, yrke och kön, i syfte att fånga bredden i deras upplevelser. Kvalitativ innehållsanalys [13] har genomförts.

Resultat: Kognitiv vila upplevdes vara av största vikt. Individuell KBT skattades högt. Få deltagare upplevde att läkemedel (SSRI) varit av avgörande betydelse för tillfrisknandet. Arbetsplatsrelaterade åtgärder upplevdes som viktiga, förvånande ofta angavs dock att byte av arbetsplats haft avgörande betydelse. Livsstilsförändringar efter rehabilitering fokuserade kring balans mellan arbete och privatliv, att bli medveten om det egna måendet, samt minskat krav på perfektion, ofta uppnått genom mindfulness eller KBT.

Diskussion: Tidigare studier har inte visat säkerställd effekt av individuell KBT [9, 10], samt har visat oväntat stor nytta av SSRI [35], vid utmattningssyndrom. I denna studie värderades KBT högt, samt SSRI hade ordinerats i blygsam omfattning. Skillnaderna kan bero på svårigheten att differentiera utmattning gentemot depression, samt avspegla heterogenitet i sjukdomen som nuvarande riktlinjer inte beaktar. Att byte av arbetsplats var vanligt, understryker svårigheten att ändra befintliga strukturer och arbetssätt på den arbetsplats man insjuknat.

Slutsats: Studien belyser heterogeniteten bland patienter som diagnosticeras med utmattning, samt tydliggör gränsdragningsproblematiken gentemot annan stressrelaterad ohälsa.

Jenny McWilliam

Följer vi riktlinjerna när vi ordinerar Strep A? En prospektiv studie av klinisk diagnostik på Vårdcentralen Sorgenfrimottagningen

jenny.mcwilliam@skane.se , Vårdcentralen Sorgenfrimottagningen, Malmö.

Bakgrund: Ont i halsen är en av de vanligaste kontaktorsakerna bland patienter i Primärvården. Läkare rekommenderas använda Läkemedelsverkets riktlinjer som bygger på de fyra Centorkriterierna, vid handläggning av faryngotonsilliter. Tidigare studier indikerar att Strep A-testet ofta inte används i enlighet med rekommendationerna.

Syfte: Målet med denna studie var att undersöka hur stor andel av Strep A-testerna tagna på Vårdcentralen Sorgenfrimottagningen, ordinerades i enlighet med Centorkriterierna? Den sekundära frågeställningen berörde antibiotikaförskrivningen, och ämnade besvara hur stor andel patienter med påvisad GAS, behandlades med PcV?

Metod: I februari 2014 inleddes en prospektiv studie på Sorgenfrimottagningen. Alla patienter, där ansvarig läkare ordinerade ett Strep A-test, inkluderades i studien. Datainsamlingen pågick till dess att minst 50 patienter inkluderats. En journalgranskning genomfördes, där kriterierna eftersöktes och extraherades ur journaltexten. Patienternas symptom och klinik, provsvar (Strep A-test) samt val av eventuell antibiotika, noterades.

Resultat: Totalt 51 stycken patienter inkluderades i studien. Av dessa ordinerades 31 stycken patienter Strep A-test i enlighet med gällande riktlinjer (61 %). I 39 % av fallen ordinerades Strep A-testet trots otillräckligt antal Centorkriterier. Nio läkare hade vid 1-2 tillfällen under denna femmånadersperiod, ordinerat Strep A trots bristande antal Centorkriterier. En enskild läkare hade större benägenhet att frångå riktlinjerna, och stod för 35 % av de Strep A-test som ordinerats utanför rådande riktlinjer. Vid positivt Strep A-test följde läkarna Läkemedelsverkets behandlingsrekommendationer till 100 %.

Konklusion: Diagnostiken av patienter som söker på Vårdcentralen Sorgenfrimottagningen med halsont, kan förbättras. Studieresultatet belyser en exemplariska följsamhet vid antibiotikaförskrivning till patienter med påvisad Faryngotonsillit orsakad av GAS.

Jenny Nystedt Read

Rektal blödning i primärvården – en populationsbaserad kartläggning kring incidens, utredning och diagnos

jmnystedt@yahoo.se, Gnesta vårdcentral

Bakgrund Rektal blödning är en vanlig sökorsak i primärvården. De flesta patienter som träffar primärvårdsläkare för rektal blödning har inte kolorektalcancer men färsk rektal blödning är å andra sidan ett av de vanligaste debutsymtomen vid denna diagnos.

Syftet med studien var att beskriva den kliniska handläggningen av patienter som söker i primärvården för rektal blödning, inklusive för de som diagnosticeras med kolorektalcancer.

Metod En retrospektiv journalstudie genomfördes vid sex vårdcentraler i Landstinget Sörmland. Patienter över 18 år som sökte för möjlig rektal blödning under 2005 identifierades genom ett antal nyckeldiagnoser. Vid fördjupad journalgranskning inhämtades variabler som ålder, kön, utredning (rektalpalpation, rektoskopi, remiss) och diagnos. Patienterna följdes sedan under tio år. Informationen samlades i Excelformat och analyserades med huvudsakligen deskriptiv statistik i SPSS.

Resultat Initialt identifierades 1042 patienter med någon av nyckeldiagnoserna och efter ytterligare granskning kunde 278 (27 %) med i journaltexten verifierad rektal blödning inkluderas i studien. Av dessa genomgick 246 (85 %) rektalpalpation och primärvården ombesörjde rektoskopi för 181 (65 %). Endast 63 (23 %) remitterades vidare för komplett kolonutredning. Samtliga åtta (2,7 %) som diagnostiserades med kolorektalcancer i detta material remitterades omedelbart vidare för komplett kolonutredning. Ingen av patienterna som återkom med en förnyad episod av rektal blödning hade kolorektalcancer.

Konklusion I denna populationsbaserade studie gjorde primärvårdsläkarna adekvata bedömningar och selekterade rätt patienter för komplett kolonutredning. Om alla patienter med rektal blödning remitterats vidare för koloskopi/kolonröntgen hade remissflödet ökat fyrfaldigt.

Johan Wiklander

Pilotstudie av elektroterapi i smärtlindrande syfte vid lateral epikondylit på Vårdcentralen Stadsfjärden

johan.wiklander@dll.se, Vårecentralen Stadsfjärden, Nyköping

Bakgrund. Lateral epikondylit, "tennisarmbåge", är en vanlig åkomma som drabbar 1-3% av den vuxna befolkningen. Besvären kvarstår ofta under lång tid med risk för betydande funktionsnedsättning innan läkning. Gångse behandling är avlastning och excentriska övningar, troligtvis den hittills mest effektiva och hållbara behandlingen, i övrigt saknas stark evidens för effektiva behandlingar. Syftet med denna pilotstudie var att undersöka om tillägg av elektroterapi i form av elektrisk mikroströmsbehandling samt transkranieell svagströmsstimulering ger bättre smärtlindring vid lateral epikondylit jämfört med gångse behandling.

Metoder. Syftet var att rekrytera och inkludera tio (fem+fem) patienter diagnostiserade med lateral epikondylit med symtomduration minst en månad, via vårdcentralens vanliga inkommande patientkontakter. Dessa skulle randomiseras utifrån om drabbad arm var dominant eller icke-dominant, till antingen gångse behandling och elektroterapi (behandlingsapparat av märket Alpha-Stim) alternativt enkom gångse behandling. Såväl interventionsgrupp som kontrollgrupp planerades för totalt tre behandlingsomgångar per patient under en treveckorsperiod. Utfallsmåttet var subjektiv smärtskattning i drabbad armbåge med visuell analog skala (VAS) inför varje behandlingstillfälle samt uppföljande smärtskattning en månad efter sista behandling.

Resultat. Det var svårt att rekrytera tillräckligt antal patienter. Det fanns även svårigheter att sätta av tid för behandling på vårdcentral samt erforderlig tid för löpande samordning av studien. Fem personer med lateral epikondylit var aktuella för studien. Av dessa exkluderades tre personer: två på grund av besvärsregress, och en person exkluderades på grund av annan pågående epikondylitbehandling. Två personer inkluderades varav en person behandlades i interventionsgruppen och skattade sin smärta högre inför behandlingsomgång nummer 2 för att skatta lägre än utgångsvärdet inför omgång nummer 3. Kontrollpatienten förbättrades linjärt under behandlingsperioden. Uppföljningsvärden saknas för båda studiepersonerna.

Slutsats. Materialet är för litet för att kunna ge svar på om behandling med vald form av elektroterapi vid

lateral epikondylit kan förkastas eller tas i bruk. Vill man optimera möjligheterna att kunna svara på studiens ursprungliga frågeställning bör man avsätta mer tid för behandlingsomgångar samt för samordning av studien, dels använda sig av en så kallad sham device för att kunna enkelblinda behandlingsomgångar.

Jonas Nauc er

F ljksamhet till riktlinjer vid diagnostik och behandling av akut faryngotonsillit. En verksamhetsuppföljning på vårdcentralen S r ledens Familjel kare.

nauclejonas@gmail.com, S r ledens vårdcentral, Billdal, Halland

Bakgrund. Faryngotonsillit  r en vanlig infektionsdiagnos i primärvården. Läkemedelsverket utkom 2012 med uppdaterade riktlinjer för handläggning av faryngotonsillit. Diagnostiken bygger på de s.k. centorkriterierna och provtagning med snabbtest. Förstahandsvalet av antibiotika  r penicillin V.

Syfte. I denna studie undersöktes hur hög f ljksamheten var till Läkemedelsverkets riktlinjer för diagnostik och behandling på vårdcentralen S r ledens Familjel kare i Billdal.

Metod. Alla patienter som fått diagnosen faryngotonsillit under perioden 150101 - 151231 inkluderades i studien och studien utformades som en retrospektiv observationsstudie. All data till studien inhämtades från journalerna i efterhand.

Resultat/Slutsats. Av de 165 episoder med faryngotonsillit som inkluderades i studien hade Läkemedelsverkets riktlinjer för både diagnostik och behandling följts i 36% av fallen. Antibiotikavalet överensstämde i hög grad med riktlinjerna.

Jonas Svedin

Fynd av bakterier och virus vid halsont hos barn mellan 0 och 14  r

josvedin@gmail.com, Andersl vs Vårdcentral, Skåne

Bakgrund: Halsont  r en av de vanligaste bes ksorsakerna i primärvården och diagnosen faryngotonsillit  r en av de vanligaste orsakerna till antibiotikabehandling i Sverige. Den kliniska bilden vid faryngotonsillit är mycket snarlik oavsett etiologiskt agens och det g r inte kliniskt att särskilja mellan infektion orsakad av olika bakterier eller virus. De flesta studier som gjorts av etiologi till faryngotonsillit har utförts på vuxna och har varit fokuserade på ett begränsat antal patogen.

Syfte: Studiens huvudsyfte är att beskriva förekomst av sammanlagt 25 olika bakterier och virus hos barn mellan 0 och 14  r med ont i halsen i jämförelse med en frisk kontrollgrupp i samma ålder under samma period. Vårt syfte är också att analysera antalet uppfyllda kriterier enligt Centor i relation till mikrobiologiskt fynd och relatera kliniska fynd och symptom till mikrobiologiskt fynd.

Metod: I denna prospektiva fall-kontrollstudie tillfrågades samtliga patienter mellan 0 och 14  r som sökte primärvården f r halsont om deltagande. Under samma period tillfrågades samtliga barn i samma ålder som sökte för annat än halsont om deltagande som kontroll. Symtom, kliniska fynd och anamnestiska data registrerades av läkaren i ett formulär. Där noterades även vilka prover som togs vid läkarbesöket, resultatet av dessa, diagnos och eventuell given behandling. På alla patienter och kontroller togs pinnprov f r mikrobiologisk diagnostik.

Resultat: Efter exklusion kvarstod 60 patienter och 31 kontroller. Vid halsont hittades en eller flera patogener i 88 % av fallen. Endast en sorts bakterier förekom hos 40 % av patienterna och fynd av ett sorts virus hos 17 %. 32 % av barnen hade flera patogener; antingen mer än en bakterie, mer än ett virus eller en kombination av bakterier och virus. GAS fanns som ensamt förekommande agens hos 30 % av patienterna. Av kontrollerna hade 71 % patogenfynd; GAS isolerades hos knappt en tredjedel av barnen och olika virus hos en fjärdedel. Patienter med GAS hade mest uttalade symptom och flest Centorkriterier.

Tolkning: Materialet var litet vilket g r att fler barn behöver inkluderas i studien. Symptom och kliniska fynd i relation till mikrobiologiska fynd var inte entydiga. Hos kontroller var bärarskap av både virus och bakterier vanligt. Centorkriterierna förefaller inte ge samma träffsäkerhet hos barn som hos vuxna. Frikostigt bruk av Strep A-prov kan leda till onödig antibiotikabehandling då många barn var koloniserade med GAS.

Karin Crosta Ahlfor

Effekten av en internetbaserad mindfulnessintervention på stress, utbrändhet och patientbemötande i primärvård - en pilotstudie

karinahlforn@gmail.com, Familjeläkargruppen Odenplan, Stockholm

Bakgrund: Stress och psykisk ohälsa är ett problem inom sjukvården liksom bristande patientbemötande.

Syfte: Att undersöka effekten av ett internetbaserat mindfulnessprogram på vårdpersonal avseende medveten närvaro, upplevelse av stress och utbrändhetssymtom, samt påverkan på patientbemötande.

Metod: En prospektiv icke randomiserad kontrollerad interventionstudie utfördes på två vårdcentraler. Ett internetbaserat träningsprogram löpte under en 10 veckors period parallellt med gruppträffar med mindfulnessinstruktör varannan vecka. Före och efter interventionen utgick personalenkäter bestående av Five Facets of Mindfulness Questionnaire (FFMQ), Maslach Burnout inventory (MBI-HSS) och Perceived Stress Scale (PSS-14). Patientskattningsformuläret Consultational and Relational Empathy (CARE) erbjöds samtliga patienter som besökte vårdcentralerna i samband med två veckor långa mätperioder före och efter mindfulness interventionen.

Resultat: Interventionsgruppen (n=20) genomförde mellan 0-900 minuters träning i internetprogrammet, med en mediantid på 40 minuter. De deltagare som valde att avbryta studien i förtid hade signifikant högre stressnivåer och högre grad av emotionell utmattning. Vid slutmätningen kunde inga signifikanta skillnader avseende effektmått påvisas på gruppnivå, ej heller avseende patientbemötandet (CARE). Klara samband noterades på individnivå mellan träningsmängd i internetprogrammet och förbättringar avseende upplevd stressnivå, minskning av emotionell utmattning och ökad medveten närvaro. Inga signifikanta skillnader fanns på effektmått mellan de olika mätperioderna på kontrollvårdcentralen.

Slutsats: En begränsad internetbaserad mindfulnessintervention kan ha samband med positiv påverkan på stress, utbrändhetssymtom och medveten närvaro hos vårdpersonal. Tilltagande träningsgrad ger större utfall och effekter. En stor utmaning är att motivera personal till att delta i träningen och finna organisatoriska förutsättningar för bättre compliance. Sekundära effekter av mindfulnesssträning på patientbemötande behöver studeras vidare.

Klara Ordrup

Följsamhet till riktlinjer avseende antibiotikabehandling av luftvägsinfektioner hos barn 0-6 år. Uppföljande studie på en vårdcentral under ett år, 2013

klara.ordrup@strandangshalsan.se, Vårdcentralen Getinge, Halland

Bakgrund: Resistensutveckling pga. överförskrivning av antibiotika är ett globalt problem som ökar stadigt. Terapeutiska riktlinjer har upprättats för att minska onödig och omotiverad antibiotikaförskrivning. Av den antibiotika som förskrivs i primärvården är 60 % på indikationen luftvägsinfektion till barn och vuxna.

Syfte: Att studera följsamheten till terapeutiska riktlinjer avseende antibiotikabehandling vid luftvägsinfektionerna akut otitis media, akut tonsillit och pneumoni hos barn 0-6 år på vårdcentralen Getinge.

Metod: Studien är en retrospektiv verksamhetsuppföljning där data är hämtade ur samtliga patientjournaler över vårdtillfällen vid Vårdcentralen Getinge som under perioden 2013-01-01 – 2013-12-31 fått diagnoserna akut otitis media, akut tonsillit och pneumoni. Från apoteket inhämtades förskrivningsdata från 2013 över luftvägsantibiotika nationellt, regionalt och på vårdcentralnivå för jämförelse.

Resultat: Studien visar på en mycket hög följsamhet till de terapeutiska riktlinjer där man bl.a. upprättat en terapeutisk kvot att mer än 80 % av förskrivna antibiotikarecept till barn 0-6 år med luftvägsinfektion, ska vara fenoximetylpenicillin (PcV). Av alla fall med påvisad eller kliniskt misstänkt akut otitis media eller akut tonsillit behandlades 84 % med PcV på Getinge Vårdcentral.

Slutsats: Det ständiga flödet med information om resistensutveckling och konsekvenser med onödig antibiotikaförskrivning har gett resultat i form av minskad total antibiotikaförskrivning samt förbättrad följsamhet till att i första hand välja smalspektrum antibiotika till barn med luftvägsinfektion.

Lina Gabriellsson

Occurrence of the diabetes-related autoantibodies GADA and IA-2A in Swedish children, different social variables and their association with type 1 diabetes. The prospective ABIS-study.

lina.gabriellsson@regionostergotland.se, Kärna Vårdcentral Linköping

Background. Type 1 diabetes (T1D) demands lifelong treatment with exogenous insulin. The leading hypothesis on the T1D etiology is that the disease is caused by autoimmune destruction of beta-cells in genetically predisposed individuals, possibly triggered by environmental factors.

Aim. Our aim was to describe the occurrence and distribution of diabetes-related antibodies GADA and IA-2A among children living in Sweden and to investigate possible associations between some social factors and the development of diabetes-related autoantibodies in young children, as well as with the development of T1D.

Material and methods. We studied a large number of unselected children (N=8527) recruited from the general population in the prospective ABIS study. Diabetes-related autoantibodies GADA and IA-2A at a cut-off value of 95% were detected in blood at 1 and 2,5 years. A number of psychosocial factors were obtained from questionnaires.

Results. Several psychosocial factors did associate with the positivity of diabetes-related autoantibodies, as serious life event before 1 year and more. During the follow-up, N=112 individuals developed T1D in this study. Factors significantly associated with developing T1D was autoimmune disease in family, mother being born in Sweden, presence of GADA or IA-2A at 2,5 years and IA-2A at 1 year of age.

Conclusions. We found support in this study for the established association between development of T1D and presence of autoimmune disease in family. In addition, although statistically weaker, we also found that psychosocial factors might play some role for the development of diabetes-related autoantibodies and eventually the risk of developing T1D.

Linn Hultin

Läkemedel i dospåsar; vad har läkarna i primärvården för erfarenheter?

linn.hultin@gmail.com, Johannesvården, Västra Frölunda, Göteborg

Bakgrund: Dosexpedierade läkemedel är mycket använt i Sverige. Regionala riktlinjer finns i de flesta landsting, men inga nationella riktlinjer finns ännu. Det finns inte någon omfattande forskning på dosexpedition, men den forskning som finns indikerar att brister i medicineringen är vanligare när patienter erhåller dosexpedition istället för vanliga recept.

Syfte: Syftet med studien var att få ökad kunskap om läkares erfarenhet av dosexpedition för äldre patienter.

Metod: Studien är kvalitativ och datainsamlingen gjordes med hjälp av en skriftlig enkät där man fritt kunde resonera hur man tycker att dosexpedition fungerade i arbetet med äldre patienter. Sexton läkare från primärvården i VG-regionen deltog och svaren analyserades kvalitativt med en metod som var inspirerad av Malterud.

Resultat: Resultaten visar inte på en entydig bild. Vissa är positiva medan andra har mer förbehåll. Resultaten analyserades och grupperades under tre områden:

1, Samhället eller patienten i fokus när läkare väljer att använda dosexpedition?

2, Pascal som ordinationsverktyg ett hjälpmedel som kan stjälpas.

3, Är det praktiskt och säkert att få medicinerna i påsar eller äta det ett sken som bedrar?

Exempel på konkreta tankar som framkom är att insatser från kommunal äldreomsorg ofta är avgörande för insättning, att risk för slentrianmässig hantering av medicineringen ökar och att framförallt nyinsättningen i Pascal är tidsödande men positivt med en bra överblick av medicineringen i Pascal.

Linn Strömberg

Har anslutning till RiksSår betydelse för sårsläkningstiden? En journalstudie på patienter med svårläkta bensår i Aneby, Nässjö och Tranås.

linn.back@gmail.com, Aneby vårdcentral, Region Jönköpings län

I denna studie studerades hur tre vårcentraler på sydsvenska höglandet tog hand om patienter med svårläkta sår nedom knänivå, under 2012. Tranås Vårdcentrum registrerar alla sina bensårspatienter i ett speciellt register (RiksSår) medan Nässjö Vårdcentral och Aneby Vårdcentral inte har samma struktur på omhändertagandet. Genom att jämföra hur lång tid det tog att läka såren mellan de olika vårdenheterna, hoppades studien kunna besvara huruvida RiksSår har betydelse för hur lång sårsläkningstiden var. Samtidigt studerades också hur vårcentralerna uppfyllde en rad kvalitetskriterier som Region Jönköpings län ställt upp som ett mått på hur god sårvård bedrivs, samt hur mycket antibiotika som skrevs till patienterna under tiden de hade sår.

Det visade sig att man i Aneby och Nässjö inte hade dokumenterat alla detaljer för att kunna svara på frågan om hur lång tid sårsläkningen tog. I övrigt kunde man konstatera att Tranås uppfyllde kvalitetskriterierna i något högre grad än övriga vårcentraler samt att Aneby förskrev minst antal recept på antibiotika till sina patienter.

Som ett resultat av studien förslås en förändring i den datajournal man använder för att lättare få med alla uppgifter som krävs och för att få en bättre struktur på vården

Lisa Kastbom

A good death from the perspective of palliative cancer patients,

Lisa Kastbom, Anna Millberg, Marit Karlsson [Supportive Care in Cancer](#) March 2017, Volume 25, [Issue 3](#), pp 933–939

lisa.kastbom@gmail.com, Ljungsbro vårdcentral, Östergötland

Purpose Although previous research has indicated some recurrent themes and similarities between what patients from different cultures regard as a good death, the concept is complex and there is lack of studies from the Nordic countries. The aim of this study was to explore the perception of a good death in dying cancer patients in Sweden.

Methods: Interviews were conducted with 66 adult patients with cancer in the palliative phase who were recruited from home care and hospital care. Interviews were analysed using qualitative content analysis.

Results: Participants viewed death as a process. A good death was associated with living with the prospect of imminent death, preparing for death and dying comfortably, e.g., dying quickly, with independence, with minimised suffering and with social relations intact. Some were comforted by their belief that death is predetermined. Others felt uneasy as they considered death an end to existence. Past experiences of the death of others influenced participants' views of a good death.

Conclusions: Healthcare staff caring for palliative patients should consider asking them to describe what they consider a good death in order to identify goals for care. Exploring patients' personal experience of death and dying can help address their fears as death approaches

Marit Björstedt

Följsamhet till riktlinjer avseende otitbehandling av barn 1-12 år. Verksamhetsuppföljning på Vårdcentralen Hertig Knut i Halmstad.

marit.bjorstedt@regionhalland.se, Hertig Knuts Vårdcentral, Halmstad

Antibiotikaresistens är ett växande problem som drabbar alla delar av världen. För att kunna behandla och bekämpa svåra bakterieinfektioner även framöver är det av yttersta vikt att den generella antibiotikaförskrivningen minskar och att rätt preparat och dosering förbehålls de fall där behandlingsindikationen är stark. Akut mediaotit (AOM) är den vanligaste bakterieinfektionen hos barn

och ger upphov till antibiotikabehandling i varierande grad. De senaste riktlinjerna anger att en större andel borde rekommenderas exspektans, då spontanläkningsfrekvensen är hög.

Syftet med studien är att kartlägga följsamheten till riktlinjer avseende otitbehandling av barn 1-12 år gamla på Vårdcentralen Hertig Knut i Halmstad.

Studien utgörs av en verksamhetsuppföljning på Vårdcentralen Hertig Knut i Halmstad i form av en deskriptiv retrospektiv journalstudie där samtliga barn 1-12 år gamla som fått diagnos AOM (kod H66.0 enligt diagnossystemet ICD-10) vid Vårdcentralen Hertig Knut i Halmstad under perioden 2014-01-01 – 2014-12-31 inkluderades. I journalsystemet VAS identifierades 83 besökstillfällen med diagnoskod H66.0 under studieperioden. I 19 % av fallen, dvs. nästan var femte besök, rekommenderades exspektans och om man utesluter komplicerade fall där antibiotika enligt riktlinjerna bör ges så är andelen exspektans ännu högre (43 %).

Avseende preparatval följs riktlinjerna tämligen väl liksom gällande behandlingslängd, även om det finns enstaka fall där man felaktigt frångått dessa. Ett förbättringsområde är barn 1-2 år gamla med unilateral otit, där inte ett enda fall i denna studie rekommenderades exspektans även om riktlinjerna föreslår detta, liksom vilande antibiotikarecept som bör användas lite mer restriktivt än vad som var fallet i studien.

Målet med denna studie och efterföljande presentation är att bidra till en ökad medvetenhet om de nationella riktlinjerna för otitbehandling och utifrån studiens resultat få till stånd en diskussion om arbets- och förhållningssätt på den egna enheten. Målsättningen är att ge rätt behandling till rätt patient så att den som även i framtiden behöver antibiotika ska kunna få det, i möjligaste mån utan risk för utebliven effekt och resistent bakterier.

Martin Wilde

Kan melatonin hjälpa patienter som söker primärvården för insomningsproblem?

martin.wilde2@gmail.com,

Sömnstörningar är ett utbredd problem. Det finns en rad olika orsaker till och olika behandlingsmetoder för detta. Många farmakologiska behandlingar är behäftade med olika typer av nackdelar som exempelvis tillvänjning och biverkningar. En substans som under lång tid har använts mot sömnstörningar är melatonin.

Avsikten med den här studien är att titta på forskningsläget för att se om det finns vinster med att förskriva melatonin till dem som söker för sömnstörningar på vårdcentralen. Kan vi ersätta våra nuvarande läkemedel med melatonin?

Den här litteraturstudien grundar sig på studier som har undersökt melatoninets effekter vad gäller sömnen hos i övrigt väsentligen friska individer.

Den forskning som är gjord visar tydligt att melatonin har effekt på sömnen. Flera sömnparametrar förbättras tydligt. Effekten av melatonin är tydlig men inte så stark. Stora skillnader i individuellt svar, dosering och tid för doseringen gör också att resultaten varierar. Resultaten skiljer sig också åt mellan olika subtyper av sömnstörningar.

Melatonin har ingen tydlig dos-respons kurva. Det har väldigt få negativa egenskaper eller biverkningar, det är inte heller toxiskt ens i mycket höga doser. Sammantaget har melatonin tydliga positiva effekter på sömnen, på rätt patient borde detta kunna vara ett värdefullt farmakologiskt verktyg.

Mats Neumann

Klinisk studie om osteoporos – Sammanfattning ej tillgänglig.

mats.neumann@regionhalland.se, Breareds VC, Varberg

Sara Carlsson

Aknebehandling på Ålidhems hälsocentral – följs behandlingsrekommendationen?

sara.carlsson@vll.se, Ålidhems hälsocentral, Umeå

Nästan alla tonåringar drabbas av akne i någon form. Akne kan innebära både psykiskt och fysiskt lidande för patienten och kan i svårare fall behöva behandlas med antibiotika eller isotretinoin. På Ålidhems hälsocentral är andelen patienter i aknedrabbade åldrar hög och akne är därför ett vanligt förekommande problem på mottagningen.

I en retrospektiv journalstudie vid Ålidhems hälsocentral i Umeå har jag utvärderat hur handläggningen av patienter med akne överensstämmer med Läkemedelsverkets behandlingsrekommendation.

Uppgifter om tidigare behandling, svårighetsgrad och åtgärd hämtades från 82 journaler med huvud- eller bidiagnos akne. 20,7 % av patienterna bedömdes ha fått en behandling som helt överensstämde med behandlingsrekommendationen. De vanligaste avvikelserna från behandlingsrekommendationen var att patienterna som fick antibiotika inte ordinerades fortsatt topikal behandling efter avslutad kur, att patienter som borde ha fått remiss till hudkliniken inte fick det, att peroral antibiotika inte kombinerats med topikal behandling samt att peroral antibiotika ordinerats till patienter med medelsvår papulopustulös akne utan att första- och andrahandsmedel prövats fullt ut.

Sammanfattningsvis visar studien att läkare vid Ålidhems hälsocentral i relativt liten utsträckning helt följer behandlingsrekommendationen vid behandling av patienter med akne.

Sigfrids Maria Eriksson

Antibiotikaförskrivning i relation till användandet av snabbtest hos barn med luftvägsinfektioner i primärvården – en tvärsnittsstudie

sigfridsmaria.eriksson@skane.se,

Objective: To study the association between antibiotic prescribing and the use of C-reactive protein analyses in children aged 1-12 years old with respiratory tract infection in a primary care setting.

Design: Cross sectional study.

Materials and method: Information were retrieved from the Primary Care Infection Database, based on year 2013. The quartile that made up the highest antibiotic prescribing general practices was compared to the quartile with to lowest prescribing. The group of high prescribing general practices was made up of 17 clinics, 25 564 listed patients aged 1-12 years old and 15375 doctors visits due to respiratory tract infection. The low prescribing group was also made up of 17 clinics, 22 435 listed patients and 6658 doctors visits.

Results: The group of high prescribing clinics analysed more C-reactive protein compared to the low prescribing group ($p < 0.01$). The high prescribing group also had significantly more doctor's visits ($p < 0.01$). Both groups analysed more C-reactive protein for diagnoses that do not require antibiotics compared to diagnoses associated with bacterial infection that require antibiotic treatment (acute otitis media, tonsillitis, rhinosinuitis and pneumonia). For diagnoses that do not require antibiotics the prescription rate increased as the level of C-reactive protein increased. For diagnoses associated with bacterial infections that require antibiotic treatment the prescription rate was independent of the C-reactive protein level.

Conclusion: Frequent analysis of C-reactive protein as well as easy access to getting a doctor's appointment is associated with high prescribing of antibiotics in children with respiratory tract infections

Torsten Morell

Bäst i klassen? Utvärdering av Landstinget Västmanlands rutin för handläggning av DVT.

torsten.morell@gmail.com, Ängsgårdens vårdcentral, Surahammar, Västmanland

Bakgrund: 2011 införde Landstinget Västmanland en ny rutin för hur patienter med misstänkt DVT ska handläggas, med målet att förkorta ledtiden och förbättra omhändertagandet av patienterna.

Den nya rutinen innebär användning av skattningsformuläret Wells score och patientnära D-dimeranalys i primärvården, standardiserad röntgenremiss och ultraljudsundersökning istället för flebografi som förstahandsmetod på röntgenkliniken samt att patienterna med DVT får diagnosen av radiologen och (dagtid) insatt behandling på medicinmottagningen av sjuksköterska med inriktning mot antikoagulationsbehandling.

Målsättningen var att öka effektiviteten med kortade ledtider och minskat antal onödiga utredningar. Processgruppen presenterade 2012 den nya rutinen, med tonvikt på de förkortade ledtiderna, i skriften "Från sämst till bäst i klassen".

Som nybliven ST-läkare i allmänmedicin upplevde jag att den nya rutinen styrde läkare att utreda fler patienter än vad man intuitivt kände var rimligt och ville därför utvärdera den nya rutinen.

Metod.: Retrospektiv journalstudie. Remisserna med frågeställning DVT under året 2012 analyserades och jämfördes med data för år 2009 som DVT-processgruppen använt i sin planering inför förändringen.

Resultat: Det totala antalet radiologiska utredningar för DVT ökade mellan 2009 och 2012 från 833 till 1362 (+63%), samtidigt som andelen positiva utredningsfynd minskade från 23% till 15,8%.

Primärvården ökade mest, från 105 utredningar 2009 till 622 stycken 2012 (+502%) och andel positiva fynd 12,2%.

Zahra Shakeri Joushaghan

Ambulatory Blood Pressure Monitoring (ABPM) in clinical practice: A retrospective study of ABPM from Finspång, Östergötland

zahra.shakeri.joushaghan@regionostergotland.se, Närskivårdens Finspång, Östergötland

Background. The importance of hypertension and risk of complications such as cardiovascular diseases is well established. Ambulatory blood pressure monitoring (ABPM) as a method to identify hypertension is well known and can identify nocturnal hypertension (HTN), white coat hypertension as well as masked hypertension.

Aims. To identify the prevalence of hypertension in Finspång and recognize the usability and advantages of ABPM in primary care. Furthermore, to see how general practitioners (GPs) interpret the result from ABPM. Additional aim is to compare blood pressure (BP) measurement by nurses and doctors and its correlation to ABPM.

Methods. This study is retrospective and includes 108 individuals who had done ABPM in the Primary Care Center (PCC) in Finspång, Östergötlands län, Sweden. Blood pressure measurements were compared before, after and during ABPM. BP was measured both by nurses and GPs and they were also compared.

Results. The prevalence of hypertension in Finspång population is 9%. Of the patients with diagnosis of hypertension, 5,5% had undergone ABPM. Ambulatory blood pressure measurement was conducted in patients with a broad range of blood pressure levels. The initial BP measurement by a nurse has higher correlation with ABPM daytime than by a doctor's measurement. The highest correlation is between nurse BP measurement and mean ABPM. The interpretation of 2 ABPM results varies greatly. Moreover, there is more focus on medication changes than on life-style after ABPM.

Conclusions. The prevalence of hypertension is lower in Finspång compared to the prevalence of HT reported in other studies. The prevalence of patients undergone ABPM in a PCC is low and its use covers a broad range of blood pressure level. ABPM identify patients with masked and or poorly treated hypertension, and it is more trustable and predictable than Office Blood Pressure Monitoring (OBPM). The appropriate use of ABPM is important and we suggest the use of ABPM more frequent in clinical practice.

Åke Aaltonen

När diabetespatienter önskade nivåer för LDL-kolesterol vid Gärdets vårdcentral?

ake.aaltonen@sll.se, Gärdets Vårdcentral, Stockholm

Bakgrund. Statinernas skyddande effekt för riskpatienter inklusive diabetiker är väldokumenterad för såväl hjärtinfarkt som för stroke. Man har i upprepade studier sett att sänkning av LDL-nivå hos riskpatienter leder till minskning av hjärt-kärlhändelse. Många diabetiker kontrolleras och behandlas inom primärvården och det finns ofta goda möjligheter att följa dessa patienter över tid. I detta

sammanhang är det intressant att undersöka hur väl statinbehandlingen av diabetiker fungerar på Gärdets vårdcentral.

Syfte. Syftet med studien är att ta reda på hur framgångsrik statinbehandlingen av diabetiker är vid Gärdets vårdcentral.

Metod. Projektet är en kvantitativ retrospektiv journalbaserad tvärsnittsstudie. Materialet utgörs av aktuella diabetespatienter med tydligt förhöjd kardiovaskulär risk som får sin vård via Gärdets vårdcentral. Diabetiker som i nationella diabetesregistrets riskmotorer stratifieras till grupperna "hög risk" och "mycket hög risk" har studerats. Frågeställningarna handlar om hur stor andel som har statinbehandling och i vilken omfattning de uppnår önskvärda LDL-nivåer. Andel som fått behandling och andel som nått önskvärda LDL-nivåer anges i procent med 95-procentigt konfidensintervall. Skillnad i LDL mellan icke-behandlade och behandlade studeras, Chi2-test utförs för att värdera signifikans. Skillnad i behandlingsgrad mellan kvinnor och män undersöks.

Resultat. Av de 70 diabetespatienter som studeras har 57% statinbehandling. Av de behandlade når 68 % önskvärda LDL-nivåer, vilket är signifikant högre än bland icke-behandlade. Bland männen har 65% behandling och bland kvinnorna 37%. Av de behandlade har 38% fått mer intensiv behandling än standardbehandling.

Slutsats. Bland diabetiker vid Gärdets vårdcentral finns en tydlig underbehandling med statiner. Här finns sannolikt goda möjligheter till förbättring.